
ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΚΡΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ 2024 (κυριότερα σημεία)

Ο προϋπολογισμός του 2024 είναι ο πρώτος μετά από δεκατρία έτη που καταρτίζεται με το αξιόχρεο της χώρας να έχει ανακτήσει την επενδυτική του βαθμίδα. Ένα επίτευγμα που οφείλεται πρωτίστως στη σκληρή προσπάθεια και στις θυσίες της ελληνικής κοινωνίας, σε συνδυασμό με τη συνετή και αποτελεσματική δημοσιονομική πολιτική των τελευταίων ετών, την επιτυχή αντιμετώπιση αλληπάλληλων εξωγενών κρίσεων και την πολιτική σταθερότητα που έχει επιτύχει η χώρα.

Ωστόσο, ο προϋπολογισμός του 2024 καταρτίζεται λίγες ημέρες μετά από διαδοχικές φυσικές καταστροφές που έπληξαν τον Αύγουστο και τον Σεπτέμβριο 2023 την επικράτεια, γεγονός που αναδεικνύει ότι οι συνέπειες της κλιματικής αλλαγής θα είναι εδώ και απαιτείται αντιμετώπισή τους σε μόνιμη βάση. Για αυτόν τον σκοπό, αποτελεί προτεραιότητα η θωράκιση της χώρας απέναντι σε ακραία φυσικά φαινόμενα μέσω της δημιουργίας πιο ανθεκτικών υποδομών, της ενίσχυσης της πολιτικής προστασίας και της πρόληψης. Σε δημοσιονομικό επίπεδο είναι προφανές ότι απαιτείται πρόβλεψη σχετικών κονδυλίων κατ' έτος στον προϋπολογισμό, ενίσχυση της ασφάλισης καθώς και ταχύτητα και αποτελεσματικότητα της κρατικής αρωγής.

Παράλληλα, η διεθνής οικονομία παρουσιάζει σημάδια επιβράδυνσης, οι δημοσιονομικοί κίνδυνοι σε χώρες της Ευρώπης αυξάνονται, ο πληθωρισμός, αν και αποκλιμακώνεται, συνεχίζει να παραμένει υψηλός διεθνώς, ειδικά σε βασικά είδη διατροφής, ενώ η περιοριστική νομισματική πολιτική επιδρά αρνητικά στην πιστωτική επέκταση.

Σε αυτό το δυσμενές και αβέβαιο διεθνές περιβάλλον, η ελληνική οικονομία αποδεικνύεται ανθεκτική. Ο ρυθμός ανάπτυξης παραμένει στους στόχους που έχουν τεθεί στο Πρόγραμμα Σταθερότητας του Απριλίου 2023 και αναμένεται να ανέλθει σε 2,3% το 2023 και 3% το 2024. Το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) σε ονομαστικούς όρους αναμένεται να αυξηθεί από 208 δισ. ευρώ το 2022 σε 224 δισ. ευρώ το 2023 και 235 δισ. ευρώ το 2024. Παράλληλα, ο Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή αναμένεται να κυμανθεί σε ελαφρώς χαμηλότερα επίπεδα και να διαμορφωθεί σε 4% έναντι 4,5% που προβλεπόταν στο Πρόγραμμα Σταθερότητας για το 2023 και να αποκλιμακωθεί περαιτέρω σε 2,4% για το 2024. Οι επενδύσεις αναμένεται να αυξηθούν κατά 8,3% κατά το τρέχον έτος και ακόμη περισσότερο κατά 12,1% το 2024, ενώ η ανεργία αναμένεται να μειωθεί από 11,2% το 2023 σε 10,6% το 2024.

Ο προϋπολογισμός του 2024 καλείται να συγκεράσει τον στόχο της δημοσιονομικής σταθερότητας που είναι θεμέλιο για κάθε προσπάθεια, με τις νέες ανάγκες που δημιουργούνται καθώς και με το βασικό πρόταγμα της κοινωνίας, μετά την πληθωριστική κρίση, την αύξηση δηλαδή του διαθέσιμου εισοδήματος και των μισθών.

Στον προϋπολογισμό του 2023 έγινε κατορθωτό να υπάρξει σημαντική αύξηση των φορολογικών εσόδων κατά 9,1% σε σχέση με το 2022 χωρίς να αυξηθούν οι φόροι, εξέλιξη που συνδέεται σε μεγάλο βαθμό με τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας. Για παράδειγμα, σύμφωνα με τα στοιχεία των τριμηνιαίων εθνικών λογαριασμών της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής, το σύνολο των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας παρουσιάζει αύξηση 7,6% το δεύτερο τρίμηνο του 2023 έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2022. Η αύξηση των μισθών, χωρίς να θίγεται η ανταγωνιστικότητα, ενίσχυσε τα έσοδα του προϋπολογισμού, συμβάλλοντας στην επίτευξη των δημοσιονομικών στόχων.

Για αυτόν τον σκοπό, στον προϋπολογισμό έχουν συμπεριληφθεί όλα τα μέτρα που έχουν εξαγγελθεί προεκλογικά προς εφαρμογή το 2023 και όλα τα μέτρα που εξαγγέλθηκαν στη Διεθνή Έκθεση Θεσσαλονίκης. Καταλυτικά προς την κατεύθυνση της αύξησης του

εισοδήματος αναμένεται να δράσουν πολιτικές όπως η αύξηση των μισθών των δημοσίων υπαλλήλων, η άρση του παγώματος των τριετιών στους μισθωτούς, η αύξηση του αφορολόγητου για οικογένειες με παιδιά, η αύξηση του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, η εκ νέου αύξηση των συντάξεων, αλλά και επενδυτικοί πόροι ύψους 12,1 δισ. ευρώ μέσω του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (8,5 δισ. ευρώ) και του Ταμείου Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας (3,6 δισ. ευρώ), που αναμένεται να εισρεύσουν στην οικονομία εντός του 2024. Επιπλέον, ενισχύεται ο τομέας της υγείας με αύξηση της επιχορήγησης των νοσοκομείων κατά περίπου 15%.

Παράλληλα, προτεραιοποιούνται οι μεγάλες αλλαγές που έχει ανάγκη η χώρα με σειρά μέτρων που έχουν ανακοινωθεί για την καταπολέμηση της φοροδιαφυγής. Μετά την ήδη σημαντική μείωση του κενού ΦΠΑ τα προηγούμενα έτη μέσω της ενίσχυσης των ηλεκτρονικών συναλλαγών, στόχος είναι να μειωθεί περαιτέρω στο μέσο επίπεδο των χωρών της ΕΕ έως το 2026, που σύμφωνα με τις τελευταίες διαθέσιμες μετρήσεις ανέρχεται σε περίπου 9%.

Όλα τα ανωτέρω πραγματοποιούνται χωρίς να αποκλίνει η χώρα από τους δημοσιονομικούς της στόχους. Παρά τις διαδοχικές κρίσεις το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης το 2022 διαμορφώθηκε σε οριακό πλεόνασμα ύψους 0,1% του ΑΕΠ. Στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2023 το πρωτογενές πλεόνασμα για το 2023 είχε προβλεφθεί σε ύψος 0,7% του ΑΕΠ, ενώ στο Πρόγραμμα Σταθερότητας του Απριλίου 2023 το πρωτογενές αποτέλεσμα είχε εκτιμηθεί σε πλεόνασμα ύψους 1,1% του ΑΕΠ. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της εκτέλεσης του προϋπολογισμού, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης για το 2023 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 2.560 εκατ. ευρώ ή 1,1% του ΑΕΠ, πλησίον των προβλέψεων του Προγράμματος Σταθερότητας. Το συνολικό αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται πλησίον των προβλέψεων της εισηγητικής έκθεσης του προϋπολογισμού 2023, λόγω της αύξησης των τόκων Γενικής Κυβέρνησης και διαμορφώνεται σε συνολικό έλλειμμα 2,1% του ΑΕΠ, έναντι 2,0% που ήταν η πρόβλεψη του προϋπολογισμού 2023.

Αντίστοιχα, το πρωτογενές αποτέλεσμα για το έτος 2024 προβλέπεται να διαμορφωθεί σε 2,1% του ΑΕΠ σύμφωνα με τους στόχους του Προγράμματος Σταθερότητας. Το γεγονός ότι το δημοσιονομικό αποτέλεσμα των ετών 2023 και 2024 παραμένει εντός των εκτιμήσεων που είχαν αποτυπωθεί στο Πρόγραμμα Σταθερότητας, ενισχύει την αξιοπιστία του αξιόχρεου της χώρας ενόψει των επικείμενων αξιολογήσεων.

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης αναμένεται να αποκλιμακωθεί εντυπωσιακά από 171,4% του ΑΕΠ το 2022 σε 159,3% το 2023 και σε 152,2% το 2024.

Τα ανωτέρω αποδεικνύουν ότι η χώρα έχει εισέλθει σε έναν ενάρετο κύκλο μείωσης του χρέους και οικονομικής ανάπτυξης. Ασφαλώς η οικονομική δραστηριότητα εξαρτάται από τις εξελίξεις στο διεθνές περιβάλλον και τις ενδεχόμενες εξωγενείς κρίσεις. Η οικονομική σταθερότητα και πρόοδος διασφαλίζονται μόνο εάν τηρηθούν απαρέγκλιτα οι τιθέμενοι δημοσιονομικοί στόχοι, διοχετεύοντας παράλληλα τους πεπερασμένους δημοσιονομικούς πόρους στοχευμένα, με τη μέγιστη δυνατή οικονομική και κοινωνική αποτελεσματικότητα.

Μακροοικονομικές εξελίξεις

Το έτος 2022 ο ρυθμός αύξησης του ΑΕΠ της ελληνικής οικονομίας διαμορφώθηκε στο 5,9% σε ετήσια βάση. Παρά την ενεργειακή κρίση και τις συναφείς πληθωριστικές πιέσεις καθ' όλη τη διάρκεια του προηγούμενου έτους, η ενίσχυση της ιδιωτικής κατανάλωσης, η σημαντική

επενδυτική δραστηριότητα και η ώθηση που προήλθε από την ανάκαμψη του τουρισμού κατά τη θερινή περίοδο συνέβαλαν στην ισχυρή αυτή επίδοση.

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Eurostat, το πραγματικό ΑΕΠ της Ελλάδας κατά το δεύτερο τρίμηνο 2023, εμφάνισε σαφώς καλύτερη δυναμική, σε σύγκριση με τα άλλα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Η υψηλή αυτή απόδοση (2,7%) κατέταξε την Ελλάδα στη δεύτερη θέση μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης, ακολουθώντας τη Μάλτα (3,9%), και σε σημαντικά υψηλότερο επίπεδο από τον μέσο όρο της Ευρωζώνης (0,5%).

Ο ρυθμός οικονομικής ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας για το 2023 εκτιμάται σε 2,3%. Σε αυτή την εξέλιξη συμβάλλει τόσο η αύξηση της ιδιωτικής κατανάλωσης κατά 2,5% σε σταθερές τιμές όσο και η αύξηση των επενδύσεων κατά 8,3%, αλλά και των εξαγωγών αγαθών και υπηρεσιών που αναμένεται να αυξηθούν κατά 2,7% σε σταθερές τιμές και με υψηλότερο ρυθμό σε σχέση με τις εισαγωγές (2,2%).

Η αγορά εργασίας συνεχίζει να εξελίσσεται ικανοποιητικά και τους πρώτους μήνες του 2023, με τη συνολική απασχόληση να αυξάνεται κατά 1,7% έναντι της αντίστοιχης περιόδου του έτους 2022. Σύμφωνα με το ισοζύγιο ροών μισθωτής απασχόλησης του συστήματος ΕΡΓΑΝΗ, την περίοδο Ιανουαρίου - Ιουλίου 2023 δημιουργήθηκαν 296.624 νέες θέσεις εργασίας έναντι 270.191 το 2022, γεγονός που αποτελεί την υψηλότερη επίδοση από το 2001. Η αύξηση των προσλήψεων πραγματοποιήθηκε παράλληλα με την αύξηση του κατώτατου μισθού, υποδηλώνοντας ότι οι αυξήσεις συνοδεύονται και από αύξηση των αμοιβών. Σε αυτό το πλαίσιο, οι αμοιβές εξαρτημένης εργασίας αναμένεται να αυξηθούν το 2023 σε ετήσια βάση κατά 6,5% έναντι 5,4% που αυξήθηκαν το 2022. Σημειώνεται ότι σύμφωνα με τα στοιχεία των τριμηνιαίων εθνικών λογαριασμών της ΕΛΣΤΑΤ, το σύνολο των αμοιβών εξαρτημένης εργασίας παρουσιάζει αύξηση 7,6% το δεύτερο τρίμηνο του 2023 έναντι του αντίστοιχου τριμήνου του 2022.

Το ποσοστό ανεργίας στο δεύτερο τρίμηνο του 2023 ανήλθε σε 11,2%, υποχωρώντας τόσο σε σχέση με το ποσοστό 11,8% του 1ου τριμήνου όσο και με το ποσοστό 12,4% του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους. Σημειώνεται ότι το ανωτέρω ποσοστό 11,2% συνιστά το χαμηλότερο ποσοστό ανεργίας από το 4ο τρίμηνο του 2009. Σε αυτό το αποτέλεσμα συνέβαλαν τα μέτρα πολιτικής που εφαρμόστηκαν τόσο κατά τη διάρκεια όσο και μετά την πανδημία, τα οποία είχαν ως στόχο τη θωράκιση των θέσεων εργασίας. Χαρακτηριστικά παραδείγματα πολιτικών περιλαμβάνουν τη μείωση του μη μισθολογικού κόστους μέσω της μείωσης των ασφαλιστικών εισφορών, τις αναστολές εργαζομένων με αποζημίωση ειδικού σκοπού κατά τη διάρκεια της πανδημίας, «το πρώτο ένσημο» και την επιδότηση των ασφαλιστικών εισφορών για μετατροπή θέσεων από μερικής σε πλήρους απασχόλησης.

Η μεταβολή του Εν.ΔΤΚ (Eurostat) στην Ελλάδα την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2023 υποχώρησε σε 4,7%, από 9,2% την αντίστοιχη περίοδο 2022. Ο μέσος όρος μεταβολής του Εν.ΔΤΚ στην Ευρωζώνη ανήλθε την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2023 στο 6,7%, από 7,6% ένα έτος πριν. Η ανωτέρω μεταβολή του Εν.ΔΤΚ στην Ελλάδα στο χρονικό διάστημα Ιανουαρίου - Αυγούστου 2023 κατατάσσει τη χώρα στις τελευταίες θέσεις μεταξύ των χωρών της Ευρωζώνης ως προς τον ρυθμό μεταβολής.

Η μεταβολή του Εναρμονισμένου Δείκτη Τιμών Καταναλωτή (Εν.ΔΤΚ), συνυπολογίζοντας τα απολογιστικά στοιχεία του σχετικού δείκτη κατά την περίοδο Ιανουαρίου - Αυγούστου 2023, εκτιμάται σε 4,0% για το σύνολο του τρέχοντος έτους έναντι ετήσιας πρόβλεψης 4,5% του Προγράμματος Σταθερότητας που καταρτίστηκε τον Απρίλιο του 2023. Ο ετήσιος ρυθμός μεταβολής του Εθνικού Δείκτη Τιμών Καταναλωτή εκτιμάται ελαφρώς μικρότερος και ίσως με 3,8%.

Όσον αφορά στο ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών, βάσει των στοιχείων της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤΤΕ), σε τρέχουσες τιμές, το 2022 επιδεινώθηκε καταγράφοντας έλλειμμα ύψους 9,7% του ΑΕΠ, ενώ στους επτά μήνες του 2023 παρουσιάζει βελτίωση, περιορίζοντας το έλλειμμα κατά 3,6 δισ. ευρώ έναντι της αντίστοιχης περιόδου του 2022.

Σε συνδυασμό με τα ανωτέρω, κομβικής σημασίας επίτευγμα για την ελληνική οικονομία είναι η αναβάθμιση του αξιόχρεου της στην επενδυτική βαθμίδα κατά τους μήνες Ιούλιο, Αύγουστο και Σεπτέμβριο από τους διεθνείς οίκους αξιολόγησης R&I, Scope Ratings και DBRS Morningstar καθώς επίσης και η διπλή αναβάθμιση, ένα μόλις επίπεδο πριν την επενδυτική βαθμίδα, από τον οίκο αξιολόγησης Moody's, σε συνέχεια της ενίσχυσης του κύρους και της αξιοπιστίας της χώρας, με τις δώδεκα διαδοχικές αναβαθμίσεις της ελληνικής οικονομίας, παρά τις αλλεπάλληλες εξωγενείς κρίσεις τα τελευταία τέσσερα χρόνια.

Η παγκόσμια ανάκαμψη που ενισχύθηκε μετά την πανδημία του Covid-19 εμφανίζει σημάδια επιβράδυνσης εν μέσω πληθωριστικών πιέσεων, γεωπολιτικής αβεβαιότητας και ασυμμετριών μεταξύ των οικονομιών, ενώ η αυστηρή νομισματική πολιτική των κεντρικών τραπεζών με στόχο τη συγκράτηση του πληθωρισμού οδήγησε σε αύξηση του κόστους δανεισμού περιορίζοντας την οικονομική δραστηριότητα διεθνώς.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις θερινές οικονομικές προβλέψεις της αναθεωρεί προς τα κάτω την ανάπτυξη στην ΕΕ και στην Ευρωζώνη, σε σχέση με τις εαρινές προβλέψεις της και εκτιμά ρυθμό ανάπτυξης για μεν την ΕΕ από 3,4% το 2022 στο 0,8% το 2023 και στο 1,4% το 2024, για δε την Ευρωζώνη από 3,3% το 2022 σε επίσης 0,8% το 2023 και σε 1,3% το 2024. Σύμφωνα με τις θερινές προβλέψεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, ο πληθωρισμός αναμένεται να υποχωρήσει και να διαμορφωθεί στο 6,5% για την ΕΕ και στο 5,6% για την Ευρωζώνη το 2023, πριν υποχωρήσει περαιτέρω στο 3,2% και στο 2,9% αντίστοιχα το 2024.

Εν μέσω βαθμιαίας ομαλοποίησης των διεθνών συνθηκών οικονομικής αβεβαιότητας, το 2024 η ελληνική οικονομία αναμένεται να συνεχίσει την επίτευξη ρυθμών ανάπτυξης που ξεπερνούν σημαντικά τον μέσο όρο της ΕΕ. Συγκεκριμένα, το επίπεδο πραγματικού ΑΕΠ του 2024 προβλέπεται να ανέλθει στο μεγαλύτερο ύψος της περιόδου μετά το 2010, σημειώνοντας αύξηση 3,0% έναντι του 2023. Η επίδοση αυτή αποτελεί μέρος μίας ανοδικής τάσης που διαμόρφωσε η ταχεία ανάκαμψη από το πλήγμα της πανδημίας που ξεκίνησε το 2021 και εν συνεχεία, η περαιτέρω άνοδος του όγκου οικονομικής δραστηριότητας με σημαντική αύξηση των επενδύσεων, ακόμα και υπό τον δυσμενή πληθωριστικό παράγοντα της ενεργειακής κρίσης. Σε ονομαστικούς όρους, το ελληνικό ΑΕΠ το 2024 αναμένεται να ξεπεράσει κατά 4,1% το μέσο επίπεδο της τελευταίας πενταετίας πριν την είσοδο της Ελλάδας στο πρώτο πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής.

Παρά τη διατήρηση των τιμών σε υψηλό επίπεδο έναντι της περιόδου πριν την ενεργειακή κρίση, οι ανοδικές πληθωριστικές πιέσεις αναμένεται να εξομαλυνθούν περαιτέρω κατά τη διάρκεια του 2024, στο 2,4% κατά μέσο όρο, συγκλίνοντας σημαντικά στον μεσοπρόθεσμο στόχο της ΕΚΤ για πληθωρισμό 2,0%.

Η συνεχιζόμενη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας αναμένεται να διαμορφώσει την ανεργία στο χαμηλότερο ποσοστό επί του εργατικού δυναμικού από το 2009, σε 10,6% βάσει της μεθοδολογίας της Έρευνας Εργατικού Δυναμικού και σε 9,0% βάσει εθνικών λογαριασμών. Ο αριθμός των ανέργων αναμένεται να πέσει σε επίπεδα προ της οικονομικής προσαρμογής.

Ο εξωτερικός τομέας της οικονομίας προβλέπεται να έχει θετική επίδραση στην πραγματική ανάπτυξη το 2024 κατά 0,4 ποσοστιαίες μονάδες, με σημαντική ωστόσο αύξηση των εισαγωγών αγαθών (5,2% σε ετήσια βάση). Ωστόσο, το πραγματικό ισοζύγιο υπηρεσιών προβλέπεται να έχει θετική επίδραση στο ΑΕΠ ύψους 1,2 ποσοστιαίων μονάδων, η οποία

αντισταθμίζει πλήρως την εξέλιξη στο ισοζύγιο αγαθών, κυρίως χάρη στην εκτιμώμενη αύξηση των καθαρών ονομαστικών εισπράξεων από τον εξωτερικό τουρισμό. Σε εθνικολογιστικούς όρους, το έλλειμμα του ονομαστικού ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών αναμένεται να βελτιωθεί, υποχωρώντας ως ποσοστό του ΑΕΠ στο 4,2%, από 4,5% το 2023.

Σημαντική παράμετρος για την επίτευξη των ανωτέρω μακροοικονομικών στόχων είναι η γρήγορη αποκατάσταση της παραγωγικής δραστηριότητας, με έμφαση στην αγροτική παραγωγή, αλλά και των υποδομών, των περιοχών που επλήγησαν από τις πρόσφατες πλημμύρες. Για αυτόν τον σκοπό έχουν προβλεφθεί οι απαραίτητοι δημοσιονομικοί πόροι, χρησιμοποιώντας παράλληλα κατά το βέλτιστο βαθμό τις διαθέσιμες ευρωπαϊκές πηγές χρηματοδότησης. Ωστόσο, η κλιματική αλλαγή δεν αποτελεί ένα παροδικό φαινόμενο. Για αυτόν τον σκοπό η Κυβέρνηση λαμβάνει επιπρόσθετα μέτρα και πραγματοποιεί σημαντικές επενδύσεις, μέσω εθνικών και συγχρηματοδοτούμενων πόρων, σε τέσσερα επίπεδα: (α) στην κλιματική μετάβαση και απανθρακοποίηση, (β) στην ανάπτυξη υποδομών ανθεκτικών σε επιδεινούμενα καιρικά φαινόμενα, (γ) στη σημαντική ενίσχυση της πολιτικής προστασίας και της πρόληψης και (δ) στη θωράκιση της εθνικής οικονομίας από τις συνέπειες φυσικών καταστροφών, μέσω της πρόβλεψης σχετικών μόνιμων κονδυλίων στον προϋπολογισμό, την ενίσχυση της ασφάλισης καθώς και της ταχύτητας και της αποτελεσματικότητας της κρατικής αρωγής.

Βασικά μεγέθη της ελληνικής οικονομίας (% ετήσιες μεταβολές, σταθερές τιμές)			
	2022	2023**	2024**
ΑΕΠ	5,9	2,3	3,0
Ιδιωτική κατανάλωση	7,8	2,5	1,6
Δημόσια κατανάλωση	-1,6	0,3	-1,3
Ακαθάριστος σχηματισμός παγίου κεφαλαίου	11,7	8,3	12,1
Εξαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	4,9	2,7	6,3
Εισαγωγές αγαθών και υπηρεσιών	10,2	2,2	4,5
Αποπληθωριστής ΑΕΠ	8,1	5,3	1,9
Εναρμονισμένος Δείκτης Τιμών Καταναλωτή	9,3	4,0	2,4
Δείκτης Τιμών Καταναλωτή (ΔΤΚ)	9,6	3,8	2,4
Απασχόληση*	3,8	1,4	0,9
Ποσοστό ανεργίας*	10,6	9,5	9,0
Ποσοστό ανεργίας (Έρευνα Εργατικού Δυναμικού)	12,4	11,2	10,6

Πηγή: Ετήσιοι Εθνικοί Λογαριασμοί (Ελληνική Στατιστική Αρχή), εκτιμήσεις/προβλέψεις Υπουργείου Οικονομικών

*Σε εθνικολογιστική βάση

** Εκτιμήσεις/προβλέψεις

Προϋπολογισμός Γενικής Κυβέρνησης

Το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης του έτους 2023, με βάση τη μεθοδολογία ESA, είχε προβλεφθεί στην εισηγητική έκθεση του προϋπολογισμού 2023 ότι θα διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 1.668 εκατ. ευρώ ή 0,7% του ΑΕΠ, ενώ στο Πρόγραμμα Σταθερότητας του Απριλίου 2023, το πρωτογενές αποτέλεσμα είχε εκτιμηθεί σε πλεόνασμα ύψους 2.544 εκατ. ευρώ ή 1,1% του ΑΕΠ. Σύμφωνα με τα τελευταία στοιχεία της εκτέλεσης του προϋπολογισμού, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα

διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 2.560 εκατ. ευρώ ή 1,1% του ΑΕΠ, πλησίον των προβλέψεων του Προγράμματος Σταθερότητας.

Σημειώνεται ότι σε σχέση με τις προβλέψεις του προϋπολογισμού 2023 παρατηρείται αύξηση τόσο των καθαρών εσόδων του κρατικού προϋπολογισμού (κατά 3 δισ. ευρώ) όσο και των δαπανών (κατά 2,8 δισ. ευρώ). Το συνολικό ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται πλησίον των προβλέψεων της εισηγητικής έκθεσης του προϋπολογισμού, λόγω της αύξησης των ενοποιημένων τόκων Γενικής Κυβέρνησης και διαμορφώνεται σε συνολικό έλλειμμα 2,1% του ΑΕΠ έναντι 2,0% που ήταν η πρόβλεψη του προϋπολογισμού 2023.

Η αύξηση των εσόδων οφείλεται: α) στους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της ελληνικής οικονομίας, λόγω της επαναφοράς της στην κανονικότητα μετά τις επιπτώσεις της πανδημίας Covid-19 και των κυβερνητικών μέτρων στήριξης νοικοκυριών και επιχειρήσεων, β) στη σημαντική αύξηση των τουριστικών εισπράξεων, οι οποίες κατά το επτάμηνο του τρέχοντος έτους ξεπέρασαν τα επίπεδα της αντίστοιχης περιόδου του 2019, γ) στην αύξηση των μισθών και συντάξεων, γεγονός που επηρεάζει κυρίως τα έσοδα από τους άμεσους φόρους (φόροι εισοδήματος), δ) στην εκτεταμένη χρήση πιστωτικών καρτών και στην αύξηση των ηλεκτρονικών συναλλαγών εν γένει και ε) στις πληθωριστικές πιέσεις, ως αποτέλεσμα της παγκόσμιας ενεργειακής κρίσης, που επιδρούν και στη χώρα μας, αν και σε μικρότερο βαθμό σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Οι συνολικές δαπάνες του κρατικού προϋπολογισμού για το έτος 2023 εκτιμάται ότι θα διαμορφωθούν στα 72.710 εκατ. ευρώ, αυξημένες κατά 2.765 εκατ. ευρώ σε σχέση με τον στόχο του προϋπολογισμού. Η αύξηση αυτή, οφείλεται κατά κύριο λόγο στην αύξηση των δαπανών για την αντιμετώπιση της ενεργειακής κρίσης και της συνεπακόλουθης ανόδου των τιμών των αγαθών και των υπηρεσιών καθώς και στις αυξημένες δαπάνες για την υγεία και τις εκλογικές διαδικασίες (διενέργεια δεύτερων βουλευτικών εκλογών). Επίσης, οφείλεται και στις επείγουσες και έκτακτες ανάγκες, οι οποίες προέκυψαν λόγω των καταστροφικών πυρκαγιών, που εκδηλώθηκαν σε αρκετές περιοχές της χώρας και ιδίως στις περιοχές Έβρου και Ρόδου καθώς και λόγω των ακραίων καιρικών φαινομένων που έπληξαν ιδίως την Περιφέρεια Θεσσαλίας τον μήνα Σεπτέμβριο 2023. Η διάθεση των απαραίτητων επιπλέον κονδυλίων υλοποιήθηκε με την ψήφιση δύο συμπληρωματικών προϋπολογισμών, ύψους 700 εκατ. ευρώ και 600 εκατ. ευρώ.

Σύμφωνα με τις προβλέψεις για το έτος 2024, το πρωτογενές αποτέλεσμα της Γενικής Κυβέρνησης σε δημοσιονομική βάση προβλέπεται να διαμορφωθεί σε πλεόνασμα ύψους 5.048 εκατ. ευρώ ή 2,1% του ΑΕΠ. Σημειώνεται ότι το έτος 2024 χαρακτηρίζεται από την άρση της ενεργοποίησης της γενικής ρήτρας διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (ΣΣΑ).

Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης σύμφωνα με τη μεθοδολογία European System of Accounts (ESA) (σε εκατ. ευρώ)				
	2022 ΔΥΕ Απριλίου 2023	2023 Προϋπ/σμός	2023 Εκτίμηση	2024 Πρόβλεψη
I. Καθαρά έσοδα κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (α+β+γ+δ+ε+στ-ζ)	61.583	62.139	65.184	68.140
α. Φόροι (1+2+3+4+5+6+7)	56.207	56.748	61.325	62.901
1. Φόροι επί αγαθών και υπηρεσιών	32.161	32.504	33.707	35.108
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ:				
Φόροι προστιθέμενης αξίας	21.931	22.198	23.123	24.271
Ειδικό φόρο κατανάλωσης	7.009	7.117	7.108	7.136
2. Φόροι και δασμοί επί εισαγωγών	431	424	379	399
3. Τακτικοί φόροι ακίνητης περιουσίας	2.497	2.380	2.540	2.487
4. Λοιποί φόροι επί παραγωγής	1.225	1.067	1.153	718

5. Φόρος εισοδήματος	17.337	17.772	20.961	21.558
εκ των οποίων:				
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από Φυσικά Πρόσωπα (ΦΠ)	11.219	11.319	12.272	13.011
Φόρος εισοδήματος πληρωτέος από εταιρείες (ΝΠ)	4.694	5.094	7.120	6.935
6. Φόροι κεφαλαίου	236	226	239	239
7. Λοιποί τρέχοντες φόροι	2.321	2.375	2.345	2.391
β. Κοινωνικές εισφορές	56	55	56	56
γ. Μεταβιβάσεις	8.548	6.972	5.456	6.890
δ. Πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών	721	837	824	987
ε. Λοιπά τρέχοντα έσοδα	2.052	3.613	4.221	3.932
εκ των οποίων:				
ε1. Επιστροφές δαπανών για τόκους	35	0	13	0
στ. Πωλήσεις παγίων περιουσιακών στοιχείων	27	24	10	8
ζ. Επιστροφές εσόδων	6.028	6.110	6.707	6.634
Πληροφοριακά στοιχεία:				
<i>Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)¹</i>	3.666	4.566	4.058	4.668
<i>Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας²</i>	2.753	3.662	1.902	3.138
II. Δαπάνες κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (α+β+γ+δ+ε+στ+ζ+η+θ+ι)³	70.081	69.945	72.710	74.087
α. Παροχές σε εργαζόμενους	13.640	13.756	14.158	14.715
β. Κοινωνικές παροχές	391	397	403	410
γ. Μεταβιβάσεις	34.564	31.620	33.250	31.944
δ. Αγορές αγαθών και υπηρεσιών	2.133	1.431	2.153	1.656
ε. Επιδοτήσεις	400	80	180	81
στ. Τόκοι	6.107	7.000	8.650	8.800
ζ. Λοιπές Δαπάνες	55	81	96	111
η. Πιστώσεις υπό κατανομή	11.216	15.351	13.130	15.114
θ. Αγορές παγίων περιουσιακών στοιχείων	1.573	229	689	1.255
ι. Τιμαλή	1	0	0	0
Πληροφοριακά στοιχεία:				
<i>Πρόγραμμα Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ)¹</i>	8.182	8.300	8.750	8.500
<i>Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας²</i>	2.843	3.662	2.070	3.617
III. Ισοζύγιο κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (I-II)	-8.498	-7.806	-7.525	-5.947
% ΑΕΠ	-4,1%	-3,5%	-3,4%	-2,5%
IV. Πρωτογενές αποτέλεσμα κρατικού προϋπολογισμού κατά ESA (III+II.στ-Ι.ε1)	-2.427	-806	1.112	2.853
% ΑΕΠ	-1,2%	-0,4%	0,5%	1,2%
V. Ισοζύγιο νομικών προσώπων κατά ESA	1.701	2.204	2.058	2.367
Έσοδα	15.941	17.216	14.322	12.623
Τρέχουσες & λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	5.856	4.647	5.936	4.957
Τόκοι πιστωτικοί	595	567	880	888
Φόροι	6.062	8.526	4.030	3.307
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-17	-3	-13	-9
Λοιπά έσοδα	3.444	3.479	3.490	3.481
Έξοδα	14.240	15.011	12.264	10.256
Παροχές σε εργαζόμενους	1.387	1.382	1.429	1.491
Τόκοι χρεωστικοί	305	309	323	333
Λοιπά έξοδα	3.279	3.153	4.420	3.148
Επενδυτικές δαπάνες	1.170	1.915	1.717	1.753
Λοιπές μεταβιβάσεις	358	350	1.021	876
Επιδοτήσεις	7.742	7.902	3.354	2.655
VI. Ισοζύγιο Νοσοκομείων - ΠΦΥ κατά ESA	-424	9	-186	77
Έσοδα	3.039	3.304	3.376	3.716
Τρέχουσες & λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	2.045	2.159	2.312	2.650
Μεταβιβάσεις από ΕΟΠΥΥ	872	902	902	902
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	-47	0	0	0
Λοιπά έσοδα	168	243	162	164
Έξοδα	3.463	3.295	3.563	3.638
Παροχές σε εργαζόμενους	715	748	782	788
Τόκοι χρεωστικοί	0	0	0	0
Λοιπά έξοδα	2.519	2.363	2.592	2.646
Επενδυτικές δαπάνες	230	184	189	205

VII. Ισοζύγιο Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (III+V+VI)	-7.222	-5.592	-5.653	-3.502
VIII. Ισοζύγιο ΟΤΑ κατά ESA	-322	-148	-318	-288
Έσοδα	7.575	7.476	8.168	8.451
Τρέχουσες & λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	4.690	4.678	5.249	5.452
Τόκοι πιστωτικοί	32	31	49	49
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	12	-18	-18	-18
Φόροι	1.949	1.803	1.911	1.970
Λοιπά έσοδα	892	983	978	999
Έξοδα	7.897	7.624	8.487	8.739
Παροχές σε εργαζόμενους	2.743	2.740	2.771	2.981
Τόκοι χρεωστικοί	16	40	38	42
Κοινωνικές παροχές	173	187	186	190
Λοιπά έξοδα	2.606	2.479	2.705	2.682
Επενδυτικές δαπάνες	2.359	2.179	2.787	2.845
ΙΧ. Ισοζύγιο ΟΚΑ κατά ESA	2.816	1.279	1.158	1.347
Έσοδα	47.511	47.264	49.060	49.471
Τρέχουσες & λοιπές κεφαλαιακές μεταβιβάσεις	20.737	21.449	21.990	21.478
Αποδόσεις περιουσίας	1.323	1.237	1.205	1.205
Ασφαλιστικές εισφορές (πραγματικές)	24.528	23.839	24.997	25.902
Κοινωνικοί πόροι	674	499	610	620
Αντικριζόμενα έσοδα (καθαρά)	4	0	0	0
Λοιπά έσοδα	245	241	259	266
Έξοδα	44.695	45.985	47.903	48.124
Παροχές σε εργαζόμενους	344	348	365	396
Κοινωνικές παροχές	37.223	38.233	39.350	39.751
ΕΚ ΤΩΝ ΟΠΟΙΩΝ: Συντάξεις	30.070	31.736	32.055	32.914
Κοινωνικές παροχές σε είδος	4.618	4.629	5.031	5.164
Λοιπά έξοδα	428	508	491	516
Επενδυτικές δαπάνες	9	56	56	137
Μεταβιβάσεις	1.623	1.555	1.555	1.540
Επιδότησεις	450	657	1.055	620
X. Ισοζύγιο Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (VII+VIII+IX)	-4.727	-4.461	-4.814	-2.443
% ΑΕΠ	-2,3%	-2,0%	-2,1%	-1,0%
XI. Ενοποιημένοι Τόκοι Γενικής Κυβέρνησης	5.000	6.129	7.374	7.491
% ΑΕΠ	2,4%	2,7%	3,3%	3,2%
XII. Πρωτογενές αποτέλεσμα Γενικής Κυβέρνησης κατά ESA (X+XI)	273	1.668	2.560	5.048
% ΑΕΠ	0,1%	0,7%	1,1%	2,1%
ΑΕΠ	208.030	224.134	224.102	235.147
¹	Τα έσοδα του ΠΔΕ περιέχονται στις μεταβιβάσεις και στα λοιπά τρέχοντα έσοδα, ενώ οι δαπάνες του ΠΔΕ περιέχονται στις πιστώσεις υπό κατανομή.			
²	Τα έσοδα του ΤΑΑ περιέχονται στις μεταβιβάσεις, ενώ οι αντίστοιχες δαπάνες περιέχονται στις πιστώσεις υπό κατανομή.			
³	Οι δαπάνες της Κεντρικής Διοίκησης αναλύονται σύμφωνα με τις μείζονες κατηγορίες του π.δ. 54/2018 (Α' 103).			

Δημοσιονομικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση του εισοδήματος και την αντιμετώπιση των κοινωνικών ανισοτήτων

Βασικό στόχο της κυβερνητικής πολιτικής από τις αρχές του 2023 αποτελεί η αύξηση των μισθών, η τόνωση του διαθέσιμου εισοδήματος και η μείωση των ανισοτήτων. Για αυτόν τον σκοπό, ήδη από το πρώτο εξάμηνο του 2023, υιοθετήθηκαν νέα μέτρα όπως:

- η αναμόρφωση του ειδικού μισθολογίου των ιατρών του ΕΣΥ με μεσοσταθμική αύξηση 10% και κόστος 92 εκατ. ευρώ για το 2023 και 65 εκατ. ευρώ για το 2024 και εφεξής,
- σε συνέχεια της μονιμοποίησης της κατάργησης της εισφοράς αλληλεγγύης στον ιδιωτικό τομέα, η κατάργηση εισφοράς αλληλεγγύης στους δημοσίους υπαλλήλους με

κόστος 202 εκατ. ευρώ ετησίως και στους συνταξιούχους με κόστος 274 εκατ. ευρώ ετησίως,

- η διευθέτηση μισθολογικών αιτημάτων των Ενόπλων Δυνάμεων με κόστος 58,5 εκατ. ευρώ ετησίως,
- η κατάργηση ειδικής εισφοράς 1% υπέρ του Ταμείου Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων (ΤΠΔΥ) με ετήσιο κόστος 80 εκατ. ευρώ,
- η καταβολή τον Μάρτιο 2023 εφάπαξ οικονομικής ενίσχυσης από 200 έως 300 ευρώ σε συνταξιούχους που δεν έλαβαν αύξηση στις συντάξεις τους το 2023 λόγω προσωπικής διαφοράς με κόστος 280 εκατ. ευρώ,
- η αύξηση της διάρκειας του επιδόματος μητρότητας σε εννέα μήνες για γυναίκες απασχολούμενες στον ιδιωτικό τομέα με κόστος 64 εκατ. ευρώ ετησίως και
- η αύξηση των επιδομάτων αναπηρίας του Οργανισμού Προνοιακών Επιδομάτων και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΟΠΕΚΑ) και του Ενιαίου Φορέα Κοινωνικής Ασφάλισης (ΕΦΚΑ) κατά 8% από 1ης Μαΐου 2023 με κόστος 63 εκατ. ευρώ για το 2023 και 95 εκατ. ευρώ για το 2024 και εφεξής.

Επιπλέον, κατά τον Απρίλιο 2023 αυξήθηκε ο κατώτατος μισθός στα 780 ευρώ από το ποσό των 713 ευρώ.

Μετά τις διπλές εκλογές του Μαΐου - Ιουνίου 2023, τον σχηματισμό κυβέρνησης τον Ιούνιο 2023 και τις προγραμματικές δηλώσεις, εξαγγέλθηκε πλέγμα παρεμβάσεων που αφορούσε στο δεύτερο εξάμηνο του έτους 2023 και το 2024, για την τόνωση του διαθέσιμου εισοδήματος και τη μείωση των ανισοτήτων.

Ειδικότερα, προβλέφθηκαν τα παρακάτω μέτρα:

- για την ενίσχυση των εισοδημάτων στον δημόσιο τομέα, τη στήριξη σε μεγαλύτερο βαθμό των χαμηλόμισθων δημοσίων υπαλλήλων, των οικογενειών με παιδιά και όσων κατέχουν θέση ευθύνης στο δημόσιο, αναμορφώνεται το μισθολόγιο του δημόσιου τομέα (συνολικό δημοσιονομικό κόστος 50 εκατ. ευρώ για το 2023 και 906 εκατ. ευρώ για το 2024). Οι βασικές παρεμβάσεις αφορούν στην οριζόντια αύξηση κατά 70 ευρώ στον βασικό μισθό, στην αύξηση της οικογενειακής παροχής από 20 έως 50 ευρώ μηνιαίως, στην αύξηση των επιδομάτων θέσης ευθύνης κατά 30% και στην αύξηση του επιδόματος παραμεθορίου και ειδικών συνθηκών εργασίας στα στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων και των Σωμάτων Ασφαλείας. Παράλληλα, αυξάνεται το μισθολόγιο των μελών ΔΕΠ καθώς και τα έξοδα διανυκτέρευσης του πολιτικού και ένστολου προσωπικού,
- για την αναπροσαρμογή των συντάξεων ειδικών κατηγοριών οι οποίες υπάγονται στη δικαιοδοσία του Υπουργείου Εθνικής Οικονομίας και Οικονομικών - ΓΛΚ, θεσμοθετήθηκαν αυξήσεις με ετήσιο κόστος 7 εκατ. ευρώ. Λόγω της αναδρομικής ισχύος της ρύθμισης, ανάλογα με την κατηγορία των συνταξιούχων, το δημοσιονομικό κόστος εκτιμάται σε 5 εκατ. ευρώ για το 2023 και 56 εκατ. ευρώ το 2024,
- για την οικονομική ενίσχυση περίπου 200.000 νέων ηλικίας 18 και 19 ετών, θεσμοθετείται μόνιμη παροχή ύψους 150 ευρώ για την πραγματοποίηση αγορών από επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στους τομείς του πολιτισμού, του τουρισμού και των μεταφορών (συνολικό δημοσιονομικό κόστος 30 εκατ. ευρώ για καθένα από τα έτη 2023 και 2024),

- για την οικονομική στήριξη περίπου 750.000 συνταξιούχων με συντάξεις έως 1.600 ευρώ που έχουν προσωπική διαφορά άνω των 10 ευρώ, παρέχεται τον Δεκέμβριο 2023 έκτακτη ενίσχυση από 100 έως 200 ευρώ, με δημοσιονομικό κόστος 107 εκατ. ευρώ,
- μονιμοποιείται η πλήρης απαλλαγή περίπου 200.000 πρώην δικαιούχων ΕΚΑΣ από τη συμμετοχή τους στη φαρμακευτική δαπάνη (δημοσιονομικό κόστος 38 εκατ. ευρώ κατ' έτος),
- για την εισοδηματική ενίσχυση περίπου 225.000 ευάλωτων νοικοκυριών αυξάνεται από τον Δεκέμβριο 2023 κατά 8% το ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα (δημοσιονομικό κόστος 4 εκατ. ευρώ για το 2023 και 43 εκατ. ευρώ για το 2024),
- για την αντιμετώπιση της υπογεννητικότητας και τη στήριξη της οικογένειας, το επίδομα μητρότητας από το 2024 επεκτείνεται στους ελεύθερους επαγγελματίες και τους αγρότες στους εννέα μήνες, σε συνέχεια και της ήδη θεσμοθετημένης αύξησης σε εννέα μήνες για τους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα (δημοσιονομικό κόστος 40 εκατ. ευρώ για το 2024),
- αυξάνεται αναδρομικά από την 1η Ιουλίου 2023 το πτητικό επίδομα για τους πιλότους και τα πληρώματα των πυροσβεστικών αεροσκαφών, με δημοσιονομικό κόστος 700 χιλ. ευρώ ετησίως.

Επιπλέον των ανωτέρω δημοσιονομικών μέτρων εφαρμόζονται οι ακόλουθες παρεμβάσεις στην αγορά εργασίας και στο συνταξιοδοτικό σύστημα:

- από τον Ιανουάριο 2024 αίρεται το πάγωμα των τριετιών στους μισθωτούς,
- καταργείται η μείωση 30% επί των συντάξεων για τους απασχολούμενους συνταξιούχους και αντικαθίσταται με εισφορά 10% επί των πρόσθετων αμοιβών που λαμβάνουν από την εργασία τους και
- αυξάνονται εκ νέου από την 1η Ιανουαρίου 2024 οι συντάξεις κατά τον μέσο όρο της αύξησης του ΑΕΠ και του πληθωρισμού 2023, με υπολογιζόμενο κόστος 410 εκατ. ευρώ.

Επιπλέον, οι παρεμβάσεις φορολογικής φύσης αφορούν:

- στην αύξηση του αφορολόγητου κατά 1.000 ευρώ στους φορολογούμενους με ένα ή περισσότερα εξαρτώμενα τέκνα (δημοσιονομικό κόστος 135 εκατ. ευρώ για το 2024),
- στη μείωση του ΕΝΦΙΑ κατά 10% για κατοικίες που ασφαίζονται για φυσικές καταστροφές,
- στην αναμόρφωση του πλαισίου λειτουργίας της κεφαλαιαγοράς με σημαντικά επενδυτικά και φορολογικά κίνητρα:
  - α) μείωση του φόρου συγκέντρωσης κεφαλαίων από 0,5% σε 0,2% (ετήσιο δημοσιονομικό κόστος 22 εκατ. ευρώ),
  - β) μείωση κατά 50% του φόρου χρηματιστηριακών συναλλαγών (ετήσιο δημοσιονομικό κόστος 21 εκατ. ευρώ) και
  - γ) κατάργηση του φόρου τόκων ομολόγων σε κρατικά ομόλογα (ετήσιο δημοσιονομικό κόστος 7 εκατ. ευρώ).

Επιπροσθέτως, με στόχο τη ρύθμιση της αγοράς των βραχυχρόνιων μισθώσεων και την αντιμετώπιση των δευτερογενών αρνητικών επιπτώσεων στην κτηματαγορά και τα ενοίκια, επιβάλλεται ΦΠΑ 13% και τέλος παρεπιδημούντων στις βραχυχρόνιες μισθώσεις ακινήτων

(τύπου airbnb) στα νομικά πρόσωπα και στα φυσικά πρόσωπα με τρία ή περισσότερα εκμισθωμένα διαμερίσματα. Ο φόρος διαμονής επιβάλλεται και στις βραχυχρόνιες μισθώσεις φυσικών προσώπων, ενώ τα φυσικά πρόσωπα που διαθέτουν τρία ή περισσότερα εκμισθωμένα διαμερίσματα υποχρεούνται σε έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας. Τέλος, αυστηροποιείται ο ορισμός της βραχυχρόνιας μίσθωσης και εντείνονται οι έλεγχοι δήλωσης εισοδημάτων.

Δημοσιονομικές παρεμβάσεις για την ενίσχυση του εισοδήματος και αντιμετώπισης των κοινωνικών ανισοτήτων (σε εκατ. ευρώ)			
α/α	Περιγραφή	2023	2024
A	Παρεμβάσεις στο σκέλος των εσόδων της Γενικής Κυβέρνησης	-560	-740
1	Κατάργηση της καταβολής Ειδικής Εισφοράς Αλληλεγγύης στον δημόσιο τομέα καθώς και στους συνταξιούχους	-476	-476
2	Κατάργηση ειδικής εισφοράς 1% υπέρ του Ταμείου Πρόνοιας Δημοσίων Υπαλλήλων	-80	-80
3	Αύξηση του αφορολόγητου κατά 1.000 ευρώ για οικογένειες που έχουν παιδιά	0	-135
4	Αναμόρφωση του πλαισίου λειτουργίας της κεφαλαιαγοράς με σημαντικά επενδυτικά και φορολογικά κίνητρα	-3,5	-50
5	Μείωση ΕΝΦΙΑ κατά 10% για κατοικίες που ασφαλίζονται για φυσικές καταστροφές	0	-26
6	Εισαγωγή ΦΠΑ 13% στις βραχυχρόνιες μισθώσεις ακινήτων στα νομικά πρόσωπα και στα φυσικά πρόσωπα με τρία ή περισσότερα εκμισθωμένα ακίνητα	0	27
B	Παρεμβάσεις στο σκέλος των δαπανών της Γενικής Κυβέρνησης	-754	-1.397
1	Αναμόρφωση του ειδικού μισθολογίου των ιατρών του ΕΣΥ	-92	-65
2	Μισθολογικές παρεμβάσεις για στελέχη των Ενόπλων Δυνάμεων	-59	-59
3	Επέκταση επιδόματος μητρότητας από τους 6 στους 9 μήνες για τους υπαλλήλους του ιδιωτικού τομέα από το 2023 και στους 9 μήνες για τους ελεύθερους επαγγελματίες και αγρότες από το 2024	-64	-104
4	Αύξηση των επιδομάτων αναπηρίας του ΟΠΕΚΑ και του ΕΦΚΑ κατά 8%	-63	-95
5	Αναμόρφωση μισθολογίου στον δημόσιο τομέα	-50	-906
6	Αύξηση συντάξεων ειδικών κατηγοριών που καταβάλλονται από το ΓΛΚ	-5	-56
7	Αύξηση του Ελάχιστου Εγγυημένου Εισοδήματος κατά 8%	-4	-43
8	Μόνιμη απαλλαγή των πρώην δικαιούχων ΕΚΑΣ από τη συμμετοχή τους στη φαρμακευτική δαπάνη	0	-38
9	Θεσμοθέτηση του youth pass για κάθε νέο ηλικίας 18 και 19 ετών για μεταφορές και πολιτιστικές και τουριστικές δραστηριότητες	-30	-30
10	Εφάπαξ οικονομική ενίσχυση από 200 έως 300 ευρώ σε συνταξιούχους που δεν έλαβαν αύξηση στις συντάξεις τους το 2023 λόγω προσωπικής διαφοράς τον Μάρτιο του 2023	-280	0
11	Έκτακτη οικονομική ενίσχυση από 100 έως 200 ευρώ σε 750.000 περίπου συνταξιούχους που λαμβάνουν προσωπική διαφορά τον Δεκέμβριο του 2023	-107	0
12	Αύξηση πτητικού επιδόματος για τους πιλότους και τα πληρώματα των πυροσβεστικών αεροσκαφών	-0,4	-0,7
Συνολικό Δημοσιονομικό Κόστος των Παρεμβάσεων (A+B)		-1.314	-2.137
<i>Σημείωση: το θετικό πρόσημο (+) δηλώνει αύξηση εσόδου ή μείωση δαπάνης και το αρνητικό πρόσημο (-) δηλώνει μείωση εσόδου ή αύξηση δαπάνης. Επιπλέον των ανωτέρω σημειώνεται ότι η αύξηση των συντάξεων με βάση την αύξηση του ΑΕΠ και του πληθωρισμού υπολογίζεται σε 904 εκατ. ευρώ το 2023 και επιπλέον 420 εκατ. ευρώ το 2024. Επιπλέον δεν περιλαμβάνονται τα μέτρα αντιμετώπισης της ενεργειακής κρίσης και των φυσικών καταστροφών που παρουσιάζονται στη συνέχεια.</i>			

Δημοσιονομικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης των οικονομικών συνεπειών της ενεργειακής κρίσης

Κατά τη διάρκεια του 2023, παρατηρήθηκε αποκλιμάκωση των τιμών της ενέργειας, ενώ ο ρυθμός μεταβολής του γενικού δείκτη τιμών εμφάνισε επιβράδυνση σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Ωστόσο, το επίπεδο τιμών σε τρόφιμα και λοιπά καταναλωτικά αγαθά παρέμεινε σε υψηλά επίπεδα, εξακολουθώντας να πιέζει τους προϋπολογισμούς των νοικοκυριών. Κατά τη διάρκεια του 2023 συνεχίστηκε η στήριξη των νοικοκυριών και των αγροτών επί των τιμών του ηλεκτρικού ρεύματος, αλλά σε μικρότερο βαθμό έναντι του 2022, καθώς οι τιμές έχουν αποκλιμακωθεί. Παράλληλα, υιοθετήθηκαν νέα εργαλεία με κυριότερο αυτό του «market pass» για τη βραχυχρόνια αντιμετώπιση του υψηλού κόστους στην αγορά τροφίμων, ενώ από τον Ιανουάριο 2024 υιοθετούνται μόνιμα μέτρα αύξησης του εισοδήματος, όπως αναλύθηκαν ανωτέρω.

Επίσης, μέτρα όπως ο έλεγχος περιθωρίου μικτού κέρδους και το καλάθι του νοικοκυριού υποστήριξαν τη συγκράτηση των τιμών σε ποικιλίες αγαθών πρώτης ανάγκης. Τέλος, για την ενίσχυση των καταναλωτών και της παραγωγής έναντι της τιμής των καυσίμων, η οποία εμφανίζεται μειωμένη σε σχέση με το 2022, ωστόσο παραμένει σε υψηλότερα επίπεδα σε σχέση με το 2021, συνεχίστηκε κατά το τρέχον έτος η εφαρμογή αυξημένου επιδόματος θέρμανσης, αλλά και η επιστροφή του ΕΦΚ στο αγροτικό πετρέλαιο.

Το κόστος για την υλοποίηση των παρεμβάσεων για την πληθωριστική κρίση το 2023, λαμβανομένων υπόψη και των επιδοτήσεων προς ΦΓΚ, ανέρχεται σε 2.540 εκατ. ευρώ, με κυριότερα μέτρα:

- τις επιδοτήσεις στην κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας νοικοκυριών και επιχειρήσεων με εκτιμώμενο δημοσιονομικό κόστος 1.047 εκατ. ευρώ, η οποία καλύφθηκε από τα έσοδα του Ταμείου Ενεργειακής Μετάβασης,
- την εφαρμογή από τον Φεβρουάριο 2023 έως τον Οκτώβριο 2023 της δράσης οικονομικής ενίσχυσης σε περίπου 2,8 εκατ. νοικοκυριά με σκοπό την κάλυψη μέρους του αυξημένου κόστους αγορών, ιδίως ειδών διατροφής, λόγω της σημαντικής αύξησης των τιμών (market pass) με κόστος 754 εκατ. ευρώ και την περαιτέρω επέκτασή του έως τον Δεκέμβριο 2023 για τις πληγείσες από τις πλημμύρες περιοχές και τον Έβρο με κόστος 35 εκατ. ευρώ. Το συνολικό δημοσιονομικό κόστος του μέτρου ανέρχεται σε 789 εκατ. ευρώ για το έτος 2023,
- την επιδότηση του πετρελαίου θέρμανσης με διευρυμένα εισοδηματικά κριτήρια για τις οικογένειες με παιδιά με κόστος 237 εκατ. ευρώ για τη χειμερινή περίοδο 2023 - 2024. Σημειώνεται ότι, λαμβανομένων υπόψη και των πληρωμών από το περυσινό επίδομα θέρμανσης του πρώτους μήνες του 2023, η δαπάνη για το έτος 2023 εκτιμάται σε 280 εκατ. ευρώ και
- την επιστροφή του ΕΦΚ στο πετρέλαιο κίνησης στους αγρότες εντός του 2023 με δημοσιονομικό κόστος 76 εκατ. ευρώ.

Δημοσιονομικές παρεμβάσεις αντιμετώπισης των οικονομικών συνεπειών των φυσικών καταστροφών

Εκτός από τις προαναφερθείσες παρεμβάσεις με σκοπό την ενίσχυση του εισοδήματος και της αντιμετώπισης της ενεργειακής κρίσης, προβλέπεται να εφαρμοστούν παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών των φυσικών καταστροφών συνεπεία της κλιματικής κρίσης.

Οι κυριότερες παρεμβάσεις είναι οι εξής:

- η άμεση κάλυψη των αναγκών για την καταβολή αποζημιώσεων (πρώτη αρωγή και αγροτικές αποζημιώσεις) καθώς και επισκευές και βελτιώσεις υποδομών. Η χρηματοδότηση των σχετικών δαπανών διασφαλίζεται με την ψήφιση συμπληρωματικού προϋπολογισμού, συνολικού ύψους 600 εκατ. ευρώ (450 εκατ. ευρώ στο εθνικό σκέλος του ΠΔΕ και 150 εκατ. ευρώ στον τακτικό προϋπολογισμό, άρθρο 36 του ν.5053/2023), ενώ παράλληλα θα αξιοποιηθούν οι πόροι του ΕΣΠΑ 2014 - 2020, του ΤΑΑ, το οποίο αναθεωρείται εκ νέου, και του ΕΣΠΑ 2021 - 2027 για την αποκατάσταση των υποδομών,

- προϋπολογίζονται από το 2024 και εφεξής πόροι ύψους 600 εκατ. ευρώ στο εθνικό ΠΔΕ, ώστε να καλύπτονται σε μόνιμη βάση οι δαπάνες κρατικής αρωγής έναντι φυσικών καταστροφών, αυξάνοντας το ύψος διαθέσιμων κονδυλίων για αυτόν τον σκοπό κατά 300 εκατ. ευρώ, για να καλυφθούν τόσο οι υπόλοιπες αποζημιώσεις της τρέχουσας καταστροφής αλλά και πιθανές μελλοντικές καταστροφές τα επόμενα έτη. Για τον σκοπό αυτό, επιβάλλεται τέλος αντιμετώπισης των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, συμπληρωματικά του φόρου διαμονής στα τουριστικά καταλύματα και στη βραχυχρόνια μίσθωση,
- από το 2024 καθίσταται υποχρεωτική η ιδιωτική ασφάλιση σε επιχειρήσεις με ετήσιο κύκλο εργασιών άνω των 2 εκατ. ευρώ. Η ασφάλιση θα πρέπει να καλύπτει πλημμύρες, σεισμούς και πυρκαγιές και να αφορά στο κτήριο, στα μηχανήματα, στον εξοπλισμό και στα αποθέματα. Υπενθυμίζεται ότι εφαρμόζεται μείωση του ΕΝΦΙΑ κατά 10% για κατοικίες φυσικών προσώπων που ασφαλίζονται για φυσικές καταστροφές για το σύνολο του έτους, με δημοσιονομικό κόστος 26 εκατ. ευρώ για το 2024.

Δημόσιο Χρέος

Το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης εκτιμάται ότι θα διαμορφωθεί στα 357.000 εκατ. ευρώ ή 159,3% ως ποσοστό του ΑΕΠ στο τέλος του 2023, έναντι 356.592 εκατ. ευρώ ή 171,4% ως ποσοστό του ΑΕΠ το 2022, παρουσιάζοντας μείωση κατά 12,1 ποσοστιαίες μονάδες έναντι του 2022. Το 2024 το χρέος της Γενικής Κυβέρνησης προβλέπεται ότι θα διαμορφωθεί στα 358.000 εκατ. ευρώ ή 152,2% ως ποσοστό του ΑΕΠ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 7,1 ποσοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ έναντι του 2023.

Σύνθεση δημόσιου χρέους (σε εκατ. ευρώ)						
	2019	2020	2021	2022	2023*	2024**
Ομόλογα	55.601	66.880	80.794	84.933	91.620	94.020
Βραχυπρόθεσμοι τίτλοι	12.613	11.801	11.800	11.800	11.800	11.800
Δάνεια	258.898	259.968	258.786	253.618	247.580	247.180
Βραχυπρόθεσμα Δάνεια	28.903	35.357	36.957	49.925	50.000	50.000
A. Χρέος Κεντρικής Διοίκησης	356.015	374.006	388.337	400.276	401.000	403.000
(ως % του ΑΕΠ)	194,2%	226,1%	213,8%	192,4%	178,9%	171,4%
B Χρέος ΝΠΔΔ, κέρματα κ.λπ. μείον επενδύσεις σε τίτλους Ε.Δ.	-8.223	-13.373	-14.293	-19.018	-19.000	-19.500
Γ. Χρέος Κεντρικής Κυβέρνησης κατά ESA (A+B)	347.792	360.633	374.044	381.258	382.000	383.500
(ως % του ΑΕΠ)	189,7%	218,0%	205,9%	183,3%	170,5%	163,1%
Δ. Χρέος ΟΤΑ, ΟΚΑ μείον ενδοκυβερνητικό χρέος	-16.647	-19.045	-20.196	-24.666	-25.000	-25.500
Ε. Χρέος Γενικής Κυβέρνησης (Γ+Δ)	331.145	341.588	353.848	356.592	357.000	358.000
(ως % του ΑΕΠ)	180,6%	206,5%	194,8%	171,4%	159,3%	152,2%
ΑΕΠ	183.351	165.406	181.675	208.030	224.102	235.147

* Εκτιμήσεις

** Προβλέψεις